

Kritikernes valg....

I sidste nummer bragte vi de danske filminstruktørers svar på vores spørgsmål om, hvilke film de personligt satte højest, og som bebudet bringer vi på de følgende sider kritikernes svar på samme spørgsmål, der lød: Hvilke 10 film sætter De som filmkritiker højest? Og vi understregede, at det gjaldt om at få kritikernes mening om, hvilke film de personligt satte højest, og at det ikke drejede sig om at finde frem til filmhistoriens mest betydningsfulde film.

Vi har spurgt 31 kritikere, og 19 har svaret. Kritikere har altså vist betydelig større interesse for vort spørgsmål end instruktørerne, og vi takker for tilslutningen. Blot et par kommentarer til svarene. En kritiker svarer, at spørgsmålet ikke er klart formuleret, fordi de film vedkommende som kritiker sætter højest, ikke nødvendigvis er de samme film, som vedkommende personligt holder mest af. Vi finder det mærkværdigt, at man således mener at kunne splitte sin personlighed op i to. Kritikeren kan dog kun udtrykke sin personlige smag, når han eller hun meddeler sin vurdering videre. En anden anmelder mener, at det havde været nok så interessant, om vi havde

ladet rundspørgt gælde „små film“ uden om de kendte mesterværker. Vi kan kun sige, at vi ikke har bedt om de kendte mesterværker, men at vi netop har bedt om et personligt valg af film uanset ry og filmhistorisk betydning, og det har stået kritikerne frit for at vælge „små“ film, hvis det var dem, de holdt mest af. Flere af deltagerne har da også opfattet dette, hvad svarene vil vise. Endelig føler man trang til at knytte en bemærkning til en anden kommentar fra en anmelder. Han skriver, at filmkunsten ikke har klassikere, og man kan kun udbyde: „Det var som f“, og han hævder endvidere, at det er, hvad „Kosmorama“ kalder „litterære“ film, som har været mest med til at revolutionere filmkunsten. Vi er oprigtig talt ikke klar over, hvad pågældende anmelder mener med, hvad vi benævner „litterære“ film, især ikke når man kaster et blik på anmelderens liste, der ikke er synderlig litterær.

Vi vil nu til sidst lade vore læsere få lejlighed til at ytre sig. Interesserede læsere bedes sende os deres valg af de ti film, som de holder mest af, og vi vil gøre resultatet op i næste nummer af „Kosmorama“. Svarene må være os i hænde senest den 1. januar 1964.

E. CHR. R. BERNHARSEN (bris), BT:

Dette er ikke de bedste film jeg har set, men de film jeg i øjeblikket mener har gjort stærkest indtryk på mig:

- „The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin
- „Vampyr“ (Vampyr), Carl Th. Dreyer
- „Bronenosets Potjomkin“ (Panserkrydseren Potemkin), Sergei M. Eisenstein
- „Rocco e i suoi fratelli“ (Rocco og hans brødre), Luchino Visconti
- „La Dolce Vita“ (Det søde liv), Federico Fellini
- „La Notte“ (Natten), Michelangelo Antonioni
- „Jungfrukällan“ (Jomfrukilden), Ingmar Bergman
- „El Angel Exterminador“ (Morderenglen), Luis Buñuel
- „Judgment at Nuremberg“ (Dommen i Nürnberg), Stanley Kramer
- „Ballada o soldate“ (Historien om en soldat), G. Tjuchraj
- *det forhindrer jo ikke at jeg kan mene noget helt andet en sommerdag med sol.*

ANDERS BODELSEN, Perspektiv

- „L'Avventura“ (De elskendes eventyr), Michelangelo Antonioni
- „Citizen Kane“ (Den store mand), Orson Welles

„City Lights“ (Byens Lys), Charles Chaplin
 „M“ (M), Fritz Lang
 „Los Olvidados“ (Fortabt Ungdom), Luis Buñuel
 „On the Town“ (Søtmænd på Vulkaner), Gene Kelly & Stanley Donen
 „Touch of Evil“ (Politiets blinde øje), Orson Welles
 „Les 400 Coups“ (Ung Flugt), François Truffaut
 „Zero de Conduite“, Jean Vigo

Listen, som er alfabetisk, er uden tvivl præget af mine mange undladelsessynder. Måske skulle jeg også have undladt at lave en liste. Ti er for lidt, når der ikke kan blive plads til en Ford, en Godard, en Hitchcock, en Keaton, en Lubitsch, en Rossellini eller en Stroheim.

●

INGE DAM, Radioens filmkronik:

... de film, jeg som kritiker sætter højest, er ikke nødvendigvis de samme film, jeg personligt holder mest af, men her har De en filmrække, som i hvert fald har haft betydning for mig – på den ene eller den anden måde:

„Jeanne d'Arc“ (Jeanne d'Arc), Carl Th. Dreyer
 „The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin
 „Modern Times“ (Moderne Tider), Charles Chaplin
 „Stage Coach“ (Diligencen), John Ford
 „La Grande Illusion“ (Den store illusion), Jean Renoir
 „Le Million“ (Millionen), René Clair
 „Paths of Glory“ (Ærens Vej), Stanley Kubrick
 „Umberto D“ (Umberto), Vittorio de Sica
 „Gyckloras aften“ (Gøglernes aften), Ingmar Bergman
 „The Hustler“ (Hajen), Robert Rossen
 „Blackboard Jungle“ (Vend dem ikke ryggen), Richard Brooks
 „Les 400 Coups“ (Ung flugt) François Truffaut
som den 13. og sidste nævner jeg med nogen bæven:
 „Brief Encounter“ (Det korte møde), David Lean
 – jeg tror ikke, jeg ville bryde mig om at se den igen, men dengang –!

●

ØYSTEIN HJORT, S.F.:

... det ville vel have været rimeligt at vælge ti ud af tidens film, da man må gå ud fra, at impulserne stort set modtages fra de seneste års og øjeblikkets strømninger. Men sådan som Deres spørgsmål er formuleret hører altså også ældre film med ... (Alfabetisk – 5 gamle og 5 nye):

„Quai des brèmes“ (Taagernes Kaj), Marcel Carné
 „Alexandr Nevskij“ (Alexander Nevsky), Sergej M. Eisenstein
 „The Grapes of Wrath“ (Vredens Druer), John Ford
 „La Grande Illusion“ (Den store Illusion), Jean Renoir
 „Zero de conduite“, Jean Vigo
 „La Notte“ (Natten), Michelangelo Antonioni
 „Det sjunde inseglet“ (Det syvende segl), Ingmar Bergman
 „Viridiana“ (Viridiana), Luis Buñuel
 „8½“ (8½), Federico Fellini
 Hitchcocks film
 „Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut
 „L'Amour à 20 ans“ (De unge elskende), Andrzej Wajda-episoden

SVEND KRAGH-JACOBSEN, Berlingske Tidende:

- „The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin – fordi jeg allerede første gang jeg så den, både lo og græd, og gjorde det endnu sidste gang jeg genså den . . .
- „Jeanne d'Arc“ (Jeanne d'Arc), Carl Th. Dreyer – skulle måske stå her, men selv om den stadig for mig er hans ypperste værk, tror jeg næsten jeg af alle hans film holder mest af „Du skal ære din bustru“ for dens menneskelighed.
- „Vjesjelye Rjebjata“ (Hele verden ler), G. V. Alexandrov – fordi jeg har en svaghed for musikfilm, og den i 1935 gjorde et indtryk, så jeg stadig får en optimistisk fornemmelse ved at tænke på den . . . jeg synes jeg svigter Astaire-Rogers ved ikke at lade „Top Hat“ stå som en af de bedste musicals jeg har set . . .
- „Gösta Berlings Saga“ (Gösta Berlings Saga), Mauritz Stiller – bliver min „Garbo-film“ hårdt trængt af „Queen Christina“ . . .
- „Der Blauwe Engel“ (Den blå Engel), Josef von Sternberg – har jeg sagt Garbo, må jeg straks tilføje Marlene. Også fordi Emil Jannings er med, selv om jeg fandt ham bedre i „Patriot“ . . .
- „Le Million“ (Millionen), René Clair – vil jeg ikke undvære . . .
- „Mr. Deeds Goes to Town“ (En gentleman kommer til byen), Frank Capra – lystspillet med det største perspektiv, selvom både Boleslawskis „Theodora Goes Wild“ og Lubitschs „Design for Living“ endnu kan få mig til at klukke, når jeg mindes.
- „My Darling Clementine“ (Lovløst land), John Ford – for ikke at dele „Stage Coach“ med for mange . . . Den trænges dog hårdt af „Viva Zapata“, hvor to af mine yndlingskunstnere Elia Kazan og Marlon Brando kom genren nær og skabte for mig uforglemmelig filmkunst.
- „Otto e mezzo“ (8½), Federico Fellini . . . nye indtryk sidder naturligvis særlig fast . . . ved deres fremkomst var jeg lige så betaget af Viscontis „Rocco e i suoi fratelli“, Antonionis „L'Avventura“, Zampas „Vivere in pace“ og Castellanis „Due soldi di speranza“ . . .
- „Hiroshima, mon amour“ (Hiroshima, min elskede), Alain Resnais – en af de sværeste, vi har set på lærredet, men dog en, man nåede at trænge ind i – og som trængte ind i mig, så den endnu kan beskæftige mig.

Op så endelig til sidst, hvor jeg sidder med hovedet fyldt af betydelige film, jeg også gerne ville nævne, er der allerbagest i hovedet en film, helt uden kunstnerisk betydning, som jeg trods alt vælger – måske blot af sentimentale grunde. Nej, forresten. Øjeblikket i „Kolibrinen“, hvis instruktør jeg i dag ikke aner, hvem er, hvor Gloria Swanson ildner Paris' apacher til at komme Joffre til hjælp i Marneslaget er af dem, jeg husker fra mine drengeårs filmoplevelser. Så lad den blive nr. 10, den betød noget for mig ved kunstnerindens intensitet.

I. C. LAURITZEN, TVs filmorientering

Jeg vil ikke påstå, at filmene på min liste er verdens bedste . . . men de har alle, af den ene eller den anden grund, gjort dybt og varigt indtryk på mig . . . Rækkefølgen er kronologisk – nogenlunde da:

- „Han, Hun og Hamlet“, Lau Lauritzen, eller „Vore Venners Vinter“ eller „Ole Opfinders Offer“ – min barndoms glædeste oplevelser
- „Ben Hur“ (Ben Hur), Fred Niblo, . . . i adskillige måneder var jeg Ramon Novarro – efter skoletid
- „Klovnen“ 1926, A. W. Sandberg, . . . har ved gensyn 30 år efter konstateret, at det er en god film
- „A Night at the Opera“ (Halloj i Operaen) eller „A Day at the Races“ (En Dag på Galopbanen), Sam Wood/Marx Bros, – jeg kan ikke buske for bare grin, hvad for en af dem jeg grinede mest af

- „Quai des brumes“ (Taagernes Kaj), Marcel Carné, . . . *man busker den, billede for billede, dens skikkelser, dens melankoli, dens musikalitet*
- „Djetstvo Gorkava“ (Min Barndom), Mark Donskoj, *den smukkeste, reneste, varmeste tillids-erklæring til det ukelige menneske*
- „Dead of Night“ (Nattens Mysterier), Cavalcanti, Dearden, Crichton, Hamer, . . . *det intelligente-gys*
- „In jenen Tagen“ (Galskabens Vej), Helmut Käutner, *set knap et år efter krigen gjorde den – som noget senere Staudtes „Morderne iblandt os“ – et dybt og uudsletteligt indtryk*
- „Le Diable au corps“ (Djævelen i kroppen), Claude Autant-Lara, – *mest for Gérard Philippes skyld . . .*
- „Till glädje“ (To mennesker), Ingmar Bergman, *selvfølgelig har B. lavet langt bedre film („Smultronstället“ ville nok få plads på min liste over verdens ti bedste), men denne højst ufuldkomne film ejede en ungdommelig desperation og inderlighed, en sammenbidt trang til ærlighed, der gjorde dybt indtryk.*
- „Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut, . . . *Truffauts suveræne leg med filmværktøjet*
- „Vivre sa vie“ (Livet skal leves), Jean-Luc Godard, . . . *dens tænksomme tale og fascinerende dejlige billedsprog*

●

BENT MOHN (bm), Politiken:

Siden filmkunsten ikke har klassikere som litteraturen, vil ti af de film, der har givet mig store personlige oplevelser, være af nyere dato, og siden det er, hvad „Kosmorama“ kalder „litterære“ film, som har været mest med til at revolutionere filmkunsten, vil listen vistnok se „litterær“ ud:

- „Hiroshima, mon amour“ (Hiroshima, min elskede), Alain Resnais
- „Nazarin“ (Tro og lidenskab), Luis Buñuel
- „Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut
- „Harakiri“, Masaki Kobayashi
- „Smultronstället“ (Ved vejs ende), Ingmar Bergman
- „8½“ (8½), Federico Fellini
- „Vredens Dag“, Carl Th. Dreyer
- „Un condamné à mort c'est échappé“ (En dødsdømt flygter), Robert Bresson
- „Mon oncle“ (Min onkel), Jacques Tati
- „En Herre i Kjole og Hvidt“, Bodil Ipsen, – *da jeg var 11 år*

●

MORTEN PIIL (Pim.), Berlingske Tidende:

Min „kritisk bevidste“ filminteresse daterer sig fra 1958 – derfor de mange nyere film på denne liste, der er sammensat uden hensyn til akademiske kriterier:

- „Lola“ (Lola), Jacques Demy
- „O Dreamland“, Lindsay Anderson – og
- „Thursday's Children“, Lindsay Anderson og Guy Brenton
- „Peeping Tom“ (Fotomodeller jages), Michael Powell
- „The Pilgrim“ (Pilgrimen) og „A Dog's Life“ (Et Hundeliv), Charles Chaplin
- „Le Procès“ (Processen), Orson Welles
- „Rebel Without a Cause“ (Vildt Blod), Nicholas Ray
- „A Star is Born“ (En stjerne fødes), George Cukor
- „The Third Man“ (Den tredje mand), Carol Reed
- „Tirez sur le pianiste“ (Skyd på pianisten), François Truffaut
- „Touch of Evil“ (Politiets blinde øje), Orson Welles

VIBEKE POULSEN, Børsen:

Et højest ubelejligt tidspunkt at skulle nævne 10 favoritfilm, når man lige er undsluppet hospitalet, kørt i sæk bl. a. af film – ene mand på „Børsen“ om hele striben af præmiekunst, porno-grafi og pop! P. i. hader jeg problemer, og derfor vælger jeg:

„Roman Holiday“ (Prinsessen holder fridag), William Wyler

– med sine festlige, solvarme ferie billeder fra Rom og sin vemodige baggrund af uomgængelig pligt og uopnåelig personlig lykke (yndig sentimentalt).

For resten elsker jeg Anna Magnani, Vittorio de Sica, Marcello Mastroianni, Sophia Loren, „La Lollo“, Sordi, Germi . . . Endelig er der:

„Pote tin kyriaki“ (Aldrig om søndagen), Jules Dassin

„Elektra“ (Elektra), Michael Cacoyannis

– som klassiske modpoler og Buñuel i tilgift.

Blev det 10×10? Ethvert udvalg vil blive vilkårligt. Hvem har ikke lidt skuffelser med „fine“ og „store“ film og haft dejlige oplevelser med bagateller, der helt overraskende ramte rigtigt. Men bliv mig fra livet med gys og problemer uden positiv modvægt. Jeg afskyr den teknisk fremragende, men sygeligt udspikulerede Ingmar Bergman, men elsker sunde John Ford og varm hjertede Vittorio de Sica. JEG HAR BRUG FOR SUNDHED OG VARME.

BJØRN RASMUSSEN, (Bj. R.), Aktuelt og TVs filmorientering:

. . . mine ti yndlingsfilm. Eller formodentlig nok så meget de ti film, der har betydet ekstra meget for mig som filmkritiker. Rækkefølgen er tilfældig:

„Ivan Groznoj“ (Ivan den grusomme) og „Bronenosets Potjomkin“ (Panserkrydseren Potemkin), Sergei M. Eisenstein

„A Diary for Timothy“, Humphrey Jennings

„A Kind of Loving“ (En slags kærlighed), John Schlesinger

„Mat“ (Moderen), V. Pudovkin

„Hiroshima, mon amour“ (Hiroshima, min elskede), Alain Resnais

„Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut

„Popiol i Diamant“ (Aske og diamanter), Andrzej Wajda

„Vampyr“ (Vampyr) og „Vredens Dag“, Carl Th. Dreyer

„Der letzte Mann“ (Hotel Atlantic), F. W. Murnau

„The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin

„Ladri di biciclette“ (Cykeltyven), Vittorio de Sica

„La dolce vita“ (Det søde liv), Federico Fellini

„Stage Coach“ (Diligencen), John Ford, og mange andre John Ford-film

„Un condamné à mort c'est échappé“ (En dødsdømt flygter), Robert Bresson

„Vivre sa vie“ (Livet skal leves), Jean-Luc Godard

„Le Million“ (Millionen) og „Les belles de nuit“ (Nattens skønheder), René Clair

„Jigoku-mon“ (Ingen kan tvinge et hjerte), Teinosuke Kinugasa

„Rashomon“ (Rashomon – Dæmonernes Port), Akira Kurosawa

KLAUS RIFBJERG (Rif), Politiken:

„The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin

„Ladri di biciclette“ (Cykeltyven), Vittorio de Sica

„The Quiet Man“ (Den tavse mand), John Ford

„La Carrosse d'or“ (Guldkaretten), Jean Renoir

„Paths of Glory“ (Ærens Vej), Stanley Kubrick

„Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut

„Smultronstället“ (Ved vejs ende), Ingmar Bergman

„To Be Or Not To Be“ (At være eller ikke være), Ernst Lubitsch

„L'Avventura“ (De elskendes eventyr), Michelangelo Antonioni

„Los Olvidados“ (Fortabt Ungdom), Luis Buñuel

PS nr. 11:

„Der blaa Engel“ (Den blå engel), Josef von Sternberg

De har ramt mig lige i hjertekammeret alle som én – nogle af dem for længe siden, andre for nylig.

ERIK S. SAXTORPH, Dansk Skolescene:

Det var jo en vanskelig opgave at sætte en mand på, når han trods en del filmkritisk virksomhed først og fremmest betragter sig som filmbistoriker og filmentusiast. Jeg har lagt vægt på vindingen at finde frem til film, jeg særlig holder af at se, under synsvinklen, hvor meget jeg ville sætte til side for at få vedkommende film at se igen ... De anføres i en svagt kronologisk rækkefølge, uden at nogen præferencstilling bør udledes deraf:

„Kameradschaft“ (Kammerater), G. W. Pabst

„Design for Living“ (At elske), Ernst Lubitsch, – jeg har været i tvivl om jeg skulle anføre „Madame forelsker sig“ på grund af dens formidable indledningsscene, men jeg fortrækker vist trods alt den nævnte film

„L'Atalante“, Jean Vigo

„Drôle de Drame“ (Et tosset Drama), Marcel Carné (og Prevert)

„Les portes de la nuit“ (Nattens porte), Marcel Carné, – der er næppe tvivl om, at „Tågernes kaj“ er en mere helstøbt film, men rent personligt ville jeg hellere se „Nattens porte“ igen ...

„Sommernattens leende“ (Sommernattens smil), Ingmar Bergman

„Det sjunde insegt“ (Det syvende segl), Ingmar Bergman

„Shichinin no samurai“ (De syv samurai), Akira Kurosawa

„Romeo i Julietta“ (Romeo og Julie), Lev Arnstam og L. Lavrovski, – der efter min mening er den eneste balletfilm, der er både ballet og film

„Une femme est une femme“ (En kvinde er en kvinde), Jean-Luc Godard

... dette betyder ikke, at jeg ikke sætter pris på Eisenstein, Buñuel, Dreyer, Bresson, Chaplin m. fl., men udelukkende, at jeg går ud fra de film, jeg i første række gerne ville se igen ... nogle kortfilm burde måske have været taget med. Dokumentarfilmklassikeren „Night Mail“ og Richard Massinghams kortfilm kan jeg således fortsat se et utal af gange.

●
KNUD SCHÖNBERG (Øjet), Ekstrabladet:

Ikke 10 MEST noget som helst, men nogle, der har efterladt en fornemmelse af fryd:

„A Night in Casablanca“ (En Nat i Casablanca), Archie Mayo

„Monsieur Verdoux“ (Monsieur Verdoux), Charles Chaplin

„On the Town“ (Sømænd på vulkaner), Gene Kelly & Stanley Donen

„The Lady Vanishes“ (En kvinde forsvinder), Alfred Hitchcock

„It Happened One Night“ (Det hændte en Nat), Frank Capra

„The Maltese Falcon“ (Ridderfalken), John Huston

„Le Dejeuner sur l'herbe“ (Frokosten i det grønne), Jean Renoir

„The Manchurian Candidate“ (Kandidaten fra Manchuriet), John Frankenheimer

„Zero de Conduite“, Jean Vigo

„Vivre sa vie“ (Livet skal leves), Jean-Luc Godard

„Some Like it Hot“ (Ingen er fuldkommen), Billy Wilder

... så er der endda 11 og jeg mangler alle italienerne, alle russerne, alle japanerne, Gøg & Gøkke, Tati, Buñuel, Clair, Ford, Truffaut, Kubrick o. m. fl.

●
MIKAEL SNE (M. S.), Land og Folk:

... jeg finder ideen meget morsom – der må absolut kunne læses væsentlige og interessante ting ud af den slags statistikker:

„The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin, – hvordan analysere en stor elskov?

„The Grapes of Wrath“ (Vredens Druer), John Ford, – den står for mig som et under af en romanfilmatisering og en Hollywood-produktion

„Paths of Glory“ (Ærens Vej), Stanley Kubrick, – dens kompromisløse og skarpt formulerede anklage mod militarismen og militærstanden var som talt ud af mit hjerte

„Sudjba tjeloveka“ (En mands skæbne), Sergei Bondartjuk, – på grund af dens stilfærdigt-lidenskabelige holdning mod nazisme og krig, og dens dristighed til at bane nye veje og gå løs på tabuer i sovjetfilmen

„City Lights“ (Byens Lys), Charles Chaplin, – for sine storby-stemninger og -poesi

„Mr. Smith Goes to Washington“ (Mr. Smith kommer til Washington), Frank Capra, – et af de smukkeste og mest fascinerende udtryk for ånden i Roosevelts og New Deal-eksperimenternes Amerika

- „La crise est finie“ (Krisen er forbi), Robert Siodmak, – *fordi det er, hvad jeg har følt, de tre gange, jeg har set den*
- „La belle équipe“ (Vi holder sammen), Julien Duvivier, – *det sjældne: Kammeratskab og sammenhold, manifesteret i en hele tiden medrivende og vedkommende film*
- „Mr. Deeds Goes to Town“ (En gentleman kommer til byen), Frank Capra, – *for sin varme og sunde fornøft og gale og vidunderlige mennesker*
- „Monsieur Verdoux“ (Monsieur Verdoux), Charles Chaplin, – *for dens mod, humanisme og storby-visioner*

HERBERT STEINTHAL (Hr. Bert), Politiken:

... *det er mig helt umuligt at nøjes med ti film. Med sorg indskrænker jeg den til følgende:*

- „The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin
- „Bronenosets Potyomkin“ (Panserkrydseren Potemkin), Sergei M. Eisenstein
- „Greed“ (Guld), Erich von Stroheim
- „Der letzte Mann“ (Hotel Atlantic), F. W. Murnau
- „Jeanne d'Arc“ (Jeanne d'Arc), Carl Th. Dreyer
- „Herr Arnes Pengar“ (Hr. Arnes Penge), Mauritz Stiller
- „Thérèse Raquin“ (Therese Raquin), Jacques Feyder
- „Das Testament des Doktors Mabuse“ (Dr. Mabuses Testamente), Fritz Lang
- „A Nous la liberté“ (Leve Friheden), René Clair
- „Design for Living“ (At elske), Ernst Lubitsch
- „La Règle du jeu“ (Jean Renoir)
- „Stage Coach“ (Diligencen), John Ford
- „Nazarin“ (Tro og Lidenskab), Luis Buñuel
- „Les 400 Coups“ (Ung flugt), François Truffaut
- „La terra trema“, Luchino Visconti
- „L'Avventura“ (De elskendes eventyr), Michelangelo Antonioni

Mon det ikke havde været nok så interessant engang at lade rundspørget gælde „små film“ uden om de kendte mesterværker. Det ville måske fortælle mere om smagen.

CHR. BRAAD-THOMSEN, Aarhus Stiftstidende:

Vedlagte liste ... omfatter ikke nødvendigvis de 10 af alle film, som jeg finder mest belstøbte, men rummer snarere film, som dels har været store kunstneriske oplevelser, dels forhåbentlig og sandsynligvis vil få afgørende indflydelse på den nationale eller internationale filmkunsts videre udvikling. De tre første film opfatter jeg som mesterværker til alle tider:

- „L'Avventura“ (De elskendes eventyr), Michelangelo Antonioni
- „Vivre sa vie“ (Livet skal leves), Jean-Luc Godard
- „Jules et Jim“ (Jules og Jim), François Truffaut
- „L'Année dernière à Marienbad“ (I fjor i Marienbad), Alain Resnais
- „This Sporting Life“ (Livets pris), Lindsay Anderson
- „Requiem for a Heavyweight“ (Sidste runde), Ralph Nelson
- „Ride the High Country“ (De red efter guld), Sam Peckinpah
- „A Man is Ten Feet Tall“ – „Edge of the City“ (Slagsmål i vente), Martin Ritt
- „Come Back, Africa“ (Afrika 61), Lionel Rogosin
- „Weekend“, Palle Kjørulff-Schmidt

Der burde naturligvis også have været plads til Kubrick og Visconti på listen ...

IRMELIN THULSTRUP, Kristeligt Dagblad

- „The Gold Rush“ (Guldfeber), Charles Chaplin
- „You Can't Take It With You“ (Du kan ikke tage det med dig), Frank Capra
- „Brief Encounter“ (Det korte møde), David Lean
- „Lawrence of Arabia“ (Lawrence af Arabien), David Lean
- „La Kermesse Héroïque“ (Hertugen ønsker natkvarter), Jacques Feyder

„Rocco e i suoi fratelli“ (Rocco og hans brødre), Luchino Visconti
„Djetstvo Gorkava“ (Min Barndom), Mark Donskoj
„Elektra“ (Elektra), Michael Cacoyannis
„Kanske en diktere“ (Måske en digter), Lorens Marmstedt
„Harry og Kammertjeneren“, Bent Christensen

... jeg vil gerne gøre opmærksom på, at ovenstående ikke for mig just betyder de 10 „bedste“, jeg kunne nævne ... men blot 10 af de film, som gennem årene er blevet ... stående i min erindring som film, der af en eller anden grund har gjort uudsletteligt indtryk på mig ... jeg er fuldstændig klar over, at en film som „Kanske en diktere“ overhovedet ikke ... er film, men fotograferet teater. Når jeg alligevel har villet fremhæve den, er det fordi den på en uforglemmelig måde på filmværket broadcastede og i nærbillede uddybede (og udbyggede) Gösta Ekman's hjertegribende menneskeskildring ...

BØRGE TROLLE, SF:

Jeg kan formodentlig kun til trivialitet gentage det umulige i en tilfredsstillende løsning af den stillede opgave, selv i den form, den har fået. Hoslagt en liste over 5 klassiske og 10 moderne film ... som har haft stor betydning for mig med hensyn til, hvilke muligheder filmkunsten rummer. Mulighederne for stillingtagen til samtidige almenmenneskelige problemer, hvad enten det er sket direkte eller indirekte, har spillet en væsentlig rolle ved udvælgelsen, samspillet mellem form og indhold ligeledes ...

„Verdens Undergang“, August Blom
„Die Liebe der Jeanne Ney“, G. W. Pabst
„Ih tsarstvo“, M. Kalatozov
„Arsenal“, A. P. Dovsjenko
„Man of Aran“ (Manden fra Aran), Robert J. Flaherty
„Ivan Groznij, I og II“ (Ivan den grusomme, I og II), Sergei M. Eisenstein
„Rashomon“ (Rashomon, Dæmonernes port), Akira Kurosawa
„Pather Panchali“, Satyajit Ray
„Othello“ (Othello), S. Jutkevitch
„Czelowiek na torze“, Andrzej Munk
„De klinkaat“, Paul Meyer
„Sjestokost“, Skuibin
„Viridiana“ (Viridiana), Luis Buñuel
„Slnceto i sjantata“, R. Vulchanov

Rækkefølgen er kronologisk ... De nævnte film er ikke automatisk de pågældende instruktørers bedste film. Og på et andet tidspunkt vil listen givetvis komme til at se anderledes ud.

ERIK ULRICHSEN, (E. U.), Information:

Næsten alle de Ford-film, jeg har set
De fleste af Renoirs
Minnellis og Kellys bedste musicals
Næsten alle Marx-filmene
Flere af Billy Wilders
Mange af Chaplins
„The Maltese Falcon“ (Ridderfalken), John Huston
„Mon Oncle“ (Min onkel), Jacques Tati
„Lola“ (Lola), Jacques Demy
„Les 400 Coups“ (Ung Flugt), François Truffaut

Listen er vendt mod film, der handler om folk, som man ikke får noget at vide om. Den kan bedst lide det banale. Og det der er blevet bedet af solen, den californiske eller den franske. De allerbedste film er lavet af Hollywood. Film uden kærlighed er kedelige. De morsomste film er de bedste. De øvrige lister i denne enquête bedes overstreget.

Kære Kosmorama

På en måde ville det have været lettere, hvis spørgsmålet vedrørte de ti vigtigste film i kunstarens udviklingshistorie.

Men skal det være personligt, så lad det være personligt. „Potemkin“ har betydet meget for mig, men på et relativt sent tidspunkt, mere som en bekræftelse på, hvad jeg iøvrigt havde læst og lært. Da jeg endelig fik filmen at se, vidste jeg alt om den, kendte *Eisensteins* teorier og analyser, andres vurderinger, filmens egenartede historie og billede for billede enkeltpassager i en film, jeg aldrig havde set.

Det oprindeligt filmiske, ubesmittet af senere konvention, er tydeligt at føle og følge i „Potemkin“. For enhver, der kan betragte fortidens filmværker med en smule historisk fantasi. For andre er det egentligt overflødigt at beskæftige sig med historien – i al fald i forbindelse med kreativ standpunkttagen i nutiden.

Min personlige vej ind i film var teoretisk. Derfor blev mit første bekendtskab med den engelske dokumentarfilmskole i begyndelsen på papiret, men hurtigt efterfulgt af praksis. Mange film har haft betydning for mit syn på kunsten, håndværket og verden, men jeg skal nøjes med at nævne tre. *Flaherty's* „Man of Aran“, fordi jeg aldrig ville ønske at gøre noget lignende – uanset hvor meget jeg beundrer filmens romantiske menneskekærlighed, dens idealisering af kampen mellem menneske og natur. Endvidere „Night Mail“, fordi jeg her mødte noget utvivlsomt beslægtet, en filmform jeg vidste jeg kunne videreudvikle, måske bedre end englænderne. Formen er den syntetiske – eller for ikke at blive mistydet – den syntetiserende. Den tredje engelske dokumentarfilm på min liste er „Diary for Timothy“, den er med på listen, fordi den repræsenterer en enkelhed i udtrykket kombineret med en filmisk fuldstændighed, der gør den så utroligt svær – ikke at forstå, men at lave! Jeg følte, at her var en „simplicity“, som jeg i al fald til dato aldrig havde opnået.

Disse personlige fornemmelser overfor de enkelte film kan enkelte måske finde malplaceret; de er ikke desto mindre nødvendige, hvis svaret skal svare til spørgsmålets formulering.

Tredivernes spillefilm har alle relativt mindre betydning for mig. Jeg kender dem grænseløst godt og de volder mig ofte ubehag ved gensyn. En undtagelse er *René Clairs* „A Nous la Liberté“, som ansløg en tone, der aldrig siden rigtig er fulgt af en modning.

Hverken lystspillet eller den moderne musical har mestret den filmiske originalitet, der gennemlyser *René Clairs* film. Den almindelige „modning“ af spillefilmen i tredivernes og fyrreernes, og som udtrykte sig i en anstrengt realisme, har jeg ikke meget tilovers for. Den form for spillefilm er basis for konventionalismen, som vi trækkes med endnu i dag. Jeg gør ikke nogen undtagelse med den franske „psykologiske realisme“ (*Carné*); ingen af disse film har virkelig udvidet filmens sprog, og de har alle fortalt os så mange historier, at jeg er blevet definitivt træt af story-formen indenfor fiktions-filmen.

Et par film fra denne tid har betydet meget for mig på grund af deres klarhed og enkelhed i struktur. Det er *Pabsts* „Kameradschaft“ (1932) og *John Fords* „Stage Coach“ (1939). Begge bevæger sig indenfor en konvention, men de skaber noget af den – ægtheden i den første og den brede streg i *John Fords* film, den festlige tradition, der ikke bygger på verdenshistorien men på filmhistorien.

I „vore dage“ ønsker jeg at nævne to film: *Rossellinis* „Paisa“ og *Godards* „Vivre sa vie“.

Rossellinis film lærte mig, at de forskellige elementer og traditioner i filmens korte historie kan bringes så nær hinanden, at der opstår et kunstnerisk strømstød. Her er en række „stories“ i form af episoder, her er dokumentarisk stregthed, episk bredde og dramatisk fortættethed. Ikke lige vellykket i alle filmens episoder – som bekendt er den ypperste partisanepisoden ved Po, filmens slutning.

Godards film er fuld af fejl, både tilsyneladende og virkelige. Men den demonstrerer ved sin fuldkomne foragt for konventionen, at filmen i dag har mange veje at vælge imellem, mange der fører til fornyelse, men kun ved at kuldkaste stil- og strukturbegreber, som har været dominerende i fire tiår. Dens betydning for mig ligger altså ikke i en trang til efterfølgelse, men i en befriet følelse af – i denne film – at være kommet ud af et langstrakt mørkekammer, som vi i mange, mange år har kaldt film.

Habana 23/9-63.

Theodor Christensen.